Opetus- ja kulttuuriministeriö 8.5.2024
Talousjohtaja Pasi Rentola

**Lausunto vuosien 2025-2028 julkisen talouden suunnitelmasta**

Eduskunta
Hallintovaliokunta
Valiokunnan kokous 10.5.2024

Vuosien 2025-2028 julkisen talouden suunnitelman mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan määrärahataso säilyy lähes ennallaan. Keskeisimmät määrärahamuutokset aiheutuvat hallitusohjelman mukaisista lisäyksistä sekä sopeuttamistoimenpiteistä. Keskeisimmät hallitusohjelman lisäykset kehyskaudella ovat varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen vahvistaminen, jonka taso nousee 200 milj. euroon vuoteen 2027 mennessä sekä ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen oppimisen tuen kehittäminen, jonka taso nousee 20 milj. euroon vuodesta 2025 lukien. Vuoden 2027 tasolla koulutuksen lisäykset ovat 223 milj. euroa. Lisäksi Suomi-liikkeelle –ohjelman perusteella määrärahataso nousee 20 milj. eurolla.

Keskeisimpiä sopeuttamistoimenpiteitä ovat ammatillisen koulutuksen rahoituksen vähentäminen 100 milj. eurolla vuodesta 2025 lukien, valtionavustusten tason aleneminen 150 milj. eurolla vuoteen 2026 mennessä ja julkisen hallinnon tuottavuusohjelman sekä toimintamenojen noin 32 milj. euroa vuodesta 2027 lukien. Vapaan sivistystyön määrärahataso alenee 21 milj. eurolla. Sopeuttamistoimenpiteet ovat vaikutuksiltaan pysyviä.

Kevään 2024 JTS-riihessä päätetyn mukaisesti kuntien tehtäviä vähennetään 100 milj. eurolla. Sitä koskeva valmistelu on ministeriössä käynnissä.

*Opetusministerin vastuualue*

Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä vapaan sivistystyön vastuualueilla on julkisen talouden suunnitelmassa merkittäviä panostuksia laadukkaiden ja tasa-arvoisten palveluiden järjestämisen edellytyksiin sekä kehittämistoimintaan.

Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämiseen lisätään hallitusohjelman toimenpiteiden vuoksi 200 milj. euroa vuoteen 2027 mennessä. Vuonna 2024 määrärahalisäys kohdistetaan varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin ja kehyskauden aikana sen lisäksi mm. oppimisen tuen uudistamisen toimenpiteisiin, yksityisten opetuksen järjestäjien rahoituksen nostamiseen 100 prosenttiin ja järjestäjien velvollisuuksien yhtenäistämiseen sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän kasvattamiseen 3 vuosiviikkotunnilla. Lisäksi hallitus päätti kehysriihessä erillisestä 5 milj. euron kertaluontoisesta rahoituksesta koulukiusaamisen vastaiseen työhön.

Opetusministerin vastuulla olevien varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen rahoituksesta valtaosa sisältyy valtionvarainministeriön pääluokkaan osaksi kuntien peruspalveluiden rahoitusjärjestelmää. Opetus- ja kulttuuritoimi osallistuu kuntien peruspalveluiden valtionosuuksien budjetointiprosessiin. Jatkossa kuntien taloudellista tilannetta kiristävät väestön ikääntyminen, palveluvelan purku, uudet tehtävät sekä hintojen nousu. SOTE-uudistuksen yhteydessä kuntien valtionosuudet vähenivät 5,3 mrd. eurolla ja valtionosuudet koostuvat jatkossa pääosin opetus- ja kulttuuritoimen toimialan palveluiden rahoituksesta. Uudistuksen johdosta kuntien taloudellisen tilanteen kehittymistä on seurattava entistä tarkemmin.

Vapaan sivistystyön rahoitukseen lisättiin 5,0 miljoonaa euroa vuodesta 2025 alkaen. Rahoitus kohdistetaan maahanmuuttajanaisten koulutukseen heidän työllistymisensä edistämiseksi. Vapaan sivistystyön määrärahoihin sisältyy myös jo aiemmin päätetty 3,0 miljoonan euron pysyvä lisäys kansanopistojen oppivelvollisuuskoulutukseen sekä lisäys ruotsinkielisen kotoutumiskoulutuksen tarjontaan, johon osoitetaan miljoona euroa vuosina 2024 ja 2025 ja 0,5 miljoonaa euroa vuosina 2026 ja 2027.

Ammatillista koulutusta ja lukiokoulutusta kehitetään jatkossakin omina koulutusmuotoinaan, joilla on omat toimintaa ohjaavat lainsäädäntönsä ja rahoitusjärjestelmänsä. Hallitus uudistaa molempien koulutusmuotojen rahoitusmalleja kannustamaan laadukkaan ja tarkoituksenmukaisen koulutuksen järjestämiseen kustannustehokkaasti ja siten, että koulutuksen saavutettavuus voidaan turvata maan eri osissa. Uudistusten on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2025 alussa kuitenkin siten, että ensimmäistä kertaa rahoitusta myönnettäisiin uusien rahoitusmallien mukaisesti vuodelle 2026. Ammatillisen ja lukiokoulutuksen määrärahoilla rahoitetaan myös vuonna 2022 käynnistynyttä tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta (TUVA). Opetus- ja kulttuuriministeriö on tilannut selvityksen TUVA-koulutuksen kehittämistarpeista. Selvitys valmistuu kesäkuussa 2024.

Hallitus vahvistaa oppimisen tukea ja opinto-ohjausta ammatillisessa koulutuksessa ja lukiokoulutuksessa mukaan lukien TUVA-koulutus. Tarkoitukseen osoitetaan pysyvää lisärahoitusta 20 milj. euroa vuodesta 2025 lukien, mistä kuntatalouteen arvioidaan kohdistuvan noin 16 milj. euroa. Tavoitteena on nivelvaiheesta toisen asteen tutkinnon suorittamiseen ulottuva selkeä ja saumaton oppimisen tuen järjestelmä, jonka avulla sujuvoitetaan nivelvaiheen koulutusvalintoja, vähennetään koulutuksen keskeyttämistä, parannetaan opiskelijoiden edellytyksiä tutkinnon suorittamiseen ja vahvistetaan opiskelijoiden hyvinvointia.

Hallituksen julkista taloutta vahvistavana sopeutustoimena ammatillisen koulutuksen rahoitusta vähennetään 100 milj. eurolla vuodesta 2025 lukien, mistä noin 57 milj. eurolla vähennetään kuntien rahoitusosuutta. Kokonaisvähennyksestä noin 65 milj. euroa arvioidaan kohdistuvan kuntapohjaisille koulutuksen järjestäjille. Rahoitusta vähennetään aikuisten, jo tutkinnon suorittaneiden ammatillisesta koulutuksesta. Tavoitteena on vähentää ammatillisen koulutuksen kasautumista samoille henkilöille. Rahoituksen vähennyksiä ei kohdenneta perusopetuksen päättävien nuorten, eikä vailla ammatillista perustutkintoa olevien koulutukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö varmistaa ohjauksella, että koulutuksen järjestäjät kohdistavat rahoituksen ja opiskelupaikkojen vähennykset erityisesti jo aiemmin toisen asteen ammatillisen tutkinnon tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneille aikuisille järjestettävään ammatti-, erikoisammatti- ja perustutkintokoulutukseen.

Lisäksi sopeutustoimena oppivelvollisuuslaissa tarkoitettu toisen asteen maksuton oppimateriaali rajataan vuoden 2025 syksystä lukien sen kalenterivuoden loppuun, jonka kuluessa opiskelija täyttää 18 vuotta. Tämä vähentää lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen rahoitusta yhteensä 4 milj. euroa vuonna 2025 ja 9 milj. euroa vuodesta 2026 lukien, mistä kuntatalouteen vähennystä arvioidaan kohdistuvan noin 3,5 milj. euroa vuonna 2025 ja 7,6 milj. euroa vuodesta 2026 lukien. Rajaus koskee myös ylioppilastutkinnon tutkintomaksuja, mikä vähentää ylioppilastutkintolautakunnan toimintamenoja 2 milj. euroa vuonna 2025 ja 3 milj. euroa vuodesta 2026 lukien.

*Tiede- ja kulttuuriministerin vastuualue*

Taiteen ja kulttuurin toimialan valtionosuuksiin sisällytetään lakisääteiset indeksikorotukset. Vastaavasti korotukset tehdään valtion rahoitukseen kansallisille taidelaitoksille ja ylimääräisiin taiteilijaeläkkeisiin. Lakisääteisiin taiteilija-apurahoihin sisällytetään valtion virkamiesten palkkatarkastuksia vastaavat korotukset. Osana hallitusohjelman mukaisia menojen vähennyksiä kohdistetaan esittävän taiteen ja

museoiden valtionosuuksia ja –avustuksia koskevalle momentille yhteensä 2,3 milj. euron säästöt vuonna 2025.

Yksityisen kopioinnin hyvityksen määräraha puolitetaan 11 miljoonasta eurosta 5,5 miljoonaan euroon vuodesta 2025 alkaen. Suojattujen teosten tekijöille maksettavaan lainauskorvaukseen ja sen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin varataan 16,6 miljoona euroa.  Määräraha sisältää yksi miljoona euroa e-aineistojen kirjastokäytön korvaamiseen.

*Liikunta-, nuoriso- ja urheiluministerin vastuualue*

Liikuntatoimen vuoden 2024 määrärahataso, noin 165 miljoonaa euroa, tulee laskemaan kehyskaudella pysyvästi valtionavustussäästöjen johdosta. Liikunnallisen aktiivisuuden lisäämiseen on hallituskaudella varattu vuosittain 20 miljoonaa euroa vuodesta 2024 alkaen. Määrärahalla toteutetaan liikunnallisen elämäntavan ja toimintakyvyn poikkihallinnollista Suomi liikkeelle -ohjelmaa. Ohjelmasta arvioidaan kohdentuvan kuntatalouteen avustuksina yli puolet. Liikuntaa ja huippu-urheilua edistetään hallitusohjelman mukaisesti kiinnittäen erityistä huomiota tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja vastuullisuuden vahvistamiseen.

Nuorisotyön vuoden 2024 määrärahataso, noin 74 miljoonaa euroa, tulee laskemaan kehyskaudella pysyvästi valtionavustussäästöjen johdosta. Nuorten hyvinvointia tuetaan hallitusohjelman mukaisesti. Hallitus laatii laaja-alaisen toimenpideohjelman nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Kehyspäätöksen mukaisesti kohdennetaan viiden miljoonan euron poikkihallinnollisesta nuorisopaketista miljoona euroa koulu- ja oppilaitosnuorisotyöhön, määräraha kohdentuu kuntatalouteen.